

**ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ
НА ОБЩИНА КРУШАРИ ЗА 2019 Г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ВЪВЕДЕНИЕ.....	4
2. ОБЩИ УСЛОВИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ И В ЧАСТНОСТ ПРОМЕНЕТЕ В СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИТЕ УСЛОВИЯ В ОБЩИНАТА	7
3. ИЗПЪЛНЕНИ ПРОЕКТИ, ДОПРИНАСЯЩИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОПР КРУШАРИ	13
3.1. Обща характеристика на изпълнените проекти и инициативи	13
3.2. Обобщение на изпълнените и неизпълнените проекти и инициативи по специфични цели и мерки	15
4. ПОСТИГНАТ НАПРЕДЪК ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ ВЪЗ ОСНОВА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ	27
5. ДЕЙСТВИЯТА, ПРЕДПРИЕТИ ОТ КОМПЕТЕНТНИТЕ ОРГАНИ С ЦЕЛ ОСИГУРЯВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТ И ЕФИКАСНОСТ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ	34
5.1. Мерки за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни	34
5.2. Проблеми, възникнали в процеса на прилагане на общинския план за развитие през 2019 г.	36
5.3. Мерки за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на ОПР Крушари.....	36
5.4. Мерки за постигане на необходимото съответствие на общинския план за развитие със секторните политики, планове и програми, включително мерки за ограничаване изменението	37
5.5. Мерките за прилагане принципа на партньорство	38
5.6. Резултатите от извършени оценки към края на съответната година.....	39
6. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ	40
ПРИЛОЖЕНИЕ 1. СПИСЪК С ПРОЕКТИТЕ В ОБЩИНА КРУШАРИ ПРЕЗ 2019 Г.....	43

ТАБЛИЦИ

Таблица 1. Демографска характеристика по данни на НСИ.....	8
Таблица 2. Образователна и здравна характеристика по данни на НСИ.....	9
Таблица 3. Икономическа характеристика по данни на НСИ.....	11
Таблица 4. Обща характеристика на изпълнените проекти.....	13
Таблица 5. Индикатори за наблюдение на ОПР Крушари	27

ФИГУРИ

Фигура 1. Брой проекти и средна стойност по приоритети.....	14
Фигура 2. Разпределение на финансовите ресурси по приоритети.....	15

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Годишният доклад за наблюдение изпълнението на Общинския план за развитие 2014-2020 г. (ОПР) на община Крушари е изготвен на основание чл. 23, т. 4 от Закона за регионално развитие (ЗРР); чл. 91, ал. 4 от Правилника за приложение на ЗРР (ППЗРР); заложените приоритети и изпълнените мерки. Този доклад представя резултатите от реализацията на ОПР за периода от 01.01.2019 до 31.12.2019 г. Той е разработен от „Институт за управление на програми и проекти“ ООД (Изпълнител) в съответствие с нормативните изисквания и в изпълнение на договор с администрацията на община Крушари (Възложител).

Планът за развитие на община Крушари за периода 2014-2020 г. е основен стратегически документ за осигуряване на устойчиво и балансирано развитие на общината. Документът очертава средносрочната перспектива за икономическото, социалното, инфраструктурно и екологичното развитие на общината за период от седем години. Напредъкът по реализацията на плана се отчита чрез годишни доклади по чл. 91, ал. 2 от ППЗРР, на основата на данните от действащата система за наблюдение и оценка на общинския план за развитие.

Смисълът и необходимостта от наблюдението и оценката на изпълнението на ОПР са насочени към постигане на ефективно и ефикасно стратегическо планиране, програмиране, управление и ресурсно осигуряване на националната политика за регионално развитие и нейното практическо осъществяване на регионално, областно и общинско ниво. Оценката на резултатите от изпълнението на общинския план за развитие представлява информационна основа за наблюдението и оценка на стратегиите и плановете от по-високо йерархично ниво (съответната Областна стратегия за развитие, Регионалният план за развитие и като обобщен резултат на Националната стратегия за регионално развитие). Предмет на наблюдение е изпълнението на целите и приоритетите за местно развитие, съгласно определени физически и финансови индикатори, организацията и методите на изпълнение, прилагани от органите за управление, както и мерките за осигуряване на информация и публичност (чл. 77, ППЗРР). За постигане целите на наблюдението се изгражда система, която отговаря на специфичните условия и организация за изпълнение на общинския план за развитие (чл. 78, ППЗРР).

Орган за наблюдение на реализацията на плана за развитие е Общинският съвет. В процеса на наблюдението, Общинският съвет осигурява участието на заинтересованите страни (организации, физически и юридически лица), при спазване на принципите за партньорство, публичност и прозрачност. Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие, като за постигнатия напредък по неговата реализация се разработва годишен доклад.

Мониторингът (наблюдението) и контролът на изпълнението са неразделна част от общия процес на реализиране на публични политики. Мониторингът осигурява ефективно и ефикасно изпълнение на различни секторни и тематични политики за развитие, които са част от мандата на местното самоуправление и гарантира широк обществен достъп до тях. Процесът на мониторинг изисква набирането на количествени и качествени данни за почти

непрекъснатия процес по изпълнение на съответните проекти и политики. В резултат на този процес се определят необходимите корективни действия. Мониторингът се стреми да предостави на компетентните местни органи (Общински съвет – Крушари, Кмета на общината, служителите от общинска администрация), както и на всички заинтересовани страни (социално-икономическите партньори и структури на гражданското общество), своевременно информация за напредъка, или липсата на напредък, по заложените в плана цели и мерки. Основната цел е да се конкретизират отклоненията или проблемите при изпълнението на поставените задачи, като по този начин се подобри осъществяването на плана/политиката и се подобри по-нататъшната реализация. В резултат на осъществяването на мониторинга могат да се обосноват и реализират необходимите промени в начина на изпълнение на политиките. Целият процес на наблюдение има особено важна роля при дългосрочните политики и програми, които се осъществяват на етапи във времето, отнасят се до различни икономически сектори и засягат различни територии и целеви групи от населението на общината.

Правната рамка на процеса на мониторинг, контрол и оценка на изпълнението на общинския план за развитие се съдържа в Закона за регионалното развитие (ЗРР) и Правилника за неговото прилагане (ППЗРР). Съгласно чл. 23 от ЗРР кметът на общината:

- ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на общинския план за развитие;
- организира изграждането, поддържането и оперирането на единната информационна система за управление на регионалното развитие на територията на общината;
- представя годишен доклад за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие за одобряване от общинския съвет;
- осигурява публичност и прозрачност на общинския план за развитие, както и на действията по реализацията му.

Общински съвет – Крушари одобрява годишните доклади за общинския план по предложение на кмета на общината. Съгласно чл. 91, ал. 8 от ППЗРР, годишният доклад съдържа:

1. Общите условия за изпълнение на ОПР и в частност промените в социално-икономическите условия в общината;
2. Постигнатият напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ОПР въз основа на индикаторите за наблюдение;
3. Предприети действия за осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на ОПР;
4. Изпълнени проекти, допринасящи за изпълнението на ОПР и ОСР Добрич;
5. Заключение и предложения.

Настоящият доклад представя резултатите от наблюдението и изпълнението на ОПР 2014-2020 г. на община Крушари за периода 01.01.2019-31.12.2019 г. Докладът е разработен в съответствие с изискванията на Закона за регионално развитие и Правилника за неговото прилагане и действащите приложими нормативни и поднормативни актове. В процеса на разработване на доклада са използвани необходимите източници на данни: Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България (ИСУН 2020); официални данни и статистическа информация от НСИ, ТСБ - гр. Добрич, ДБТ - гр. Добрич, ОДЗ – гр. Добрич; интернет сайтове и портали – Община Крушари, ОПОС, ОПАК, ОПРР, ОПРЧР, ОПИК, ПРСР; информация, предоставена от дирекциите и отделите на Общинска администрация – Крушари.

Настоящият Годишен доклад за 2019 г. отчита констатациите на предходния доклад за 2018 г. и проверява доколко те са все още актуални и в каква степен част от направените препоръки са реализирани в рамките на изминалата година.

2. ОБЩИ УСЛОВИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ И В ЧАСТНОСТ ПРОМЕНЕТЕ В СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИТЕ УСЛОВИЯ В ОБЩИНАТА

В рамките на 2019 г. не са отчетени значителни социално-икономически промени или фактори, които са довели до съществено изменение на условията и темповете за изпълнение на Общинския план за развитие на община Крушари. Актуалната социално-икономическа ситуация в общината и област Добрич затвърждава тенденциите и процесите в демографското, социалното и икономическото развитие през последните години. Не са настъпили нови обстоятелства, които да ограничават възможностите за своевременно изпълнение на стратегическата рамка и програмата за реализация на ОПР Крушари или да налагат неговата актуализация.

Основните показатели на общинското развитие са обобщени и представени в сравнителен план между референтни стойности за 2012 г. (или последната, заложена в аналитичната част на ОПР Крушари) и 2019 г. (или последните актуални данни преди разработването на Годишния доклад, тъй като към момента на разработване на доклада не са налични данни от Националния статистически институт за отчетната година). Добавени са и референтни стойности за област Добрич, с оглед проследяването на различията между общината и усредненото положение за областта. Проследена е и промяната в основните показатели спрямо данните от предходния Годишен доклад за 2018 г.

Населението в община Крушари продължава да намалява през 2018 г. и спада до 3 893 души, които представляват едва 2,24% от населението в област Добрич. В сравнение с демографските данни от Годишния доклад за 2018 г., които са за 2017 г., намалението е от 149 души или с 3,6%. За сравнение, намалението за цялата област Добрич е от 1,31%, което разкрива по-бързи темпове за намаление на населението в община Крушари. Възрастовата структура на населението е както следва – 696 или 17,88% са в подтрудопособна възраст; 2 223 или 57,10% – в трудопособна; 974 или 25,02% – в надтрудопособна възраст. Референтното съотношение за област Добрич е 15,12%/59,29%/25,59%. По този начин по-благоприятната демографска структура с по-висок дял на подтрудоспособното население на община Крушари се запазва и за отчетната година на настоящия Годишен доклад.

По-добрата демографска ситуация спрямо цялата област Добрич се разкрива и от коефициента на демографското заместване, който измерва съотношението между лицата във възрастовата група от 15 до 19 години и тези от 60 до 64 г. Според доклада за 2018 г., през 2017 г., 228 души влизат (или предстои да влязат) на пазара на труда и заместват 292 души, които преминават в пенсионна възраст. Така коефициентът на демографско заместване е 78,08% – на всеки 100 лица, напускащи пазара на труда, съответстват 78 лица, които стават част от трудоспособното население. През 2018 г., 222 души влизат (или предстои да влязат) на пазара на труда и заместват 281 души, които преминават в пенсионна възраст. Така коефициентът на демографско заместване е 79%. По този показател община Крушари отбелязва макар и малко подобрене от 78,08% до 79%. Референтното число за област Добрич през 2018 г. спада до 66,76%. Въпреки този обнадеждаващ резултат, актуалният коефициент на демографското заместване остава далеч под стойността от 100%,

която гарантира равенство между започващите работа и навлизащите в пенсионна възраст, с което се гарантира осигуреността с кадри за икономиката. Бързото и драстично влошаване на коефициента (99,70% през 2012 г.) може да се дължи както на постепенното намаляване на раждаемостта, което всяка следваща година води до по-малък брой на децата и на младежите между 15 и 19 години, така и на миграцията на семейства в общини с повече икономически възможности.

Това по-положително възрастово съотношение, както и по-високият дял на населението под 15 години, обаче остават в контекста на намаляващото население, включително в ниските и високите възрастови групи. Между 2017 г. и 2018 г. групата на населението под 15 години намалява с 39 д., а групата на населението над 65 години с 38 д. Притеснителен резултат се наблюдава по-отношение на естествения прираст – от -9,21‰ през 2017 г. до -14,62‰ през 2018 г., с което общината отстъпва от средното положение за областта с -9,23‰ за 2018 г. Демографските дефицити остават основен ограничителен фактор за развитието на община Крушари.

Таблица 1. Демографска характеристика по данни на НСИ

Показател	Мярка	Община Крушари		Област Добрич
Демография - година		2012	2018	2018
Население към 31.12. - общо	брой	4 510	3 893	173 831
Подтрудоспособно	брой	853	696	26 287
Трудоспособно	брой	2 571	2 223	103 060
Надтрудоспособно	брой	1 086	974	44 484
Коефициент на естествен прираст (на 1 000 души от населението)	‰	-8,40	-14,62	-9,23
Дял на подтрудоспособното население от общото население	%	18,91	17,88	15,12
Коефициент на демографско заместване (отношение на населението във възрастовата група 15-19 и възрастовата група 60-64, %)	%	99,70	79,00	66,76

Нивото на безработица в община Крушари през 2019 г. е 11,9% при средногодишен брой на безработните лица от 106 души по данни на Дирекция „Бюро по труда“ в град Добрич. За 2018 година регистрираните безработни са били значително повече – 182 лица при равнище на безработицата от 14,3%. Само в рамките на година се отчита значително подобрене по отношение на възможностите за заетост, а инициативите на община Крушари за намаляване на безработицата продължават. В рамките на 2019 г. са реализирани редица мерки за осигуряване на заетост:

1. Разкрити са 54 нови работни места, включително 11 по програми за заетост;

2. Сключени са 3 договора с работодатели за насърчаване на заетостта, включително по ОПРЧР;

3. Безработните лица, включени в програми за заетост са 12. В допълнение, 15 безработни са включени в инициативи за квалификация и преквалификация.

По отношение на образованието, за периода от 2012 до 2019 г. едно от общообразователните училища в община Крушари е закрито. След като училището в село Телериг спира да функционира към днешна дата в общината функционират СУ „Христо Смирненски“ – с. Крушари; ОУ „Васил Левски“ – с. Коритен и ОУ „Отец Паисий“ – с. Лозенец. Броят на учащите между учебните 2012/2013 и 2018/2019 намалява от 470 до 340 – това е намаление от над 27%, като намалението между учебните 2017/2018 и 2018/2019 е само с един ученик. Броят на учениците от I-VIII клас, напуснали училищата за уч. 2017/2018 е 23 на фона на общо 530 за цялата област Добрич. Така делът на община Крушари в тази статистика е 4,3% при референтен дял на населението от едва 2,24% по последните данни на НСИ. Това маркира проблемите, свързани с превенция на ранното отпадане и задържането на учениците в образователната система, най-вече що се отнася до представителите на ромската етническа група.

Децата в единствената детска градина в село Крушари с изнесени групи в селата Коритен, Лозенец и Телериг също намаляват от 123 през уч. 2017/2018 до 109 през уч. 2018/2019. Намалението при броя на децата само за една година е от 11,3% и внушителните 30,1% за периода между учебните 2012/2013 и 2018/2019 – ясно потвърждение за трайната тенденция по намаляването на населението в най-младата възрастова група.

Здравеопазването в община Крушари е представено от действащите общопрактикуващи лекари; лекарите по дентална медицина и медицинските специалисти по здравни грижи, които запазват стабилен брой през последните години.

Таблица 2. Образователна и здравна характеристика по данни на НСИ

Показател	Мярка	Община Крушари		Област Добрич
Образование - година		2012/2013	2018/2019	2018/2019
Детски градини	брой	4	1	84
Места на 100 деца в детските градини	брой	122	152	132
Децата в детските градини	брой	157	109	4 966
Общообразователни училища	брой	4	3	59
Спортни училища	брой	0	0	1
Професионални гимназии	брой	0	0	9
Учащи в общообразователните училища	брой	470	340	12 948
Учащи I-VIII клас, напуснали общообразователните и специалните училища (данни за уч. 2017/2018)	брой	12	23	530

Показател	Мярка	Община Крушари		Област Добрич
Здравеопазване - година		2012	2018	2018
Многопрофилни болници	брой	0	0	3
Специализирани болници	брой	0	0	3
Общопрактикуващи лекари	брой	4	4	464
Лекари по дентална медицина	брой	1	1	118
Медицински специалисти по здравни грижи	брой	1	2	803

Културният живот в общината се поддържа от традиционната обществена роля и дейност на народните читалища. По данни на общинска администрация, към днешна дата дейност развиват НЧ „Йордан Драгнев – 1894“, село Крушари с дейности за развитие на местния фолклор, старите градски песни, танцувалното изкуство и краеведството; НЧ „Христо Ботев – 1940“, село Коритен с певчески групи; НЧ „Стефан Караджа – 1936“, село Телериг също с певчески групи; НЧ „Светлина – 1945“, село Полковник Дяково с женска група за народни песни; НЧ „Втори юни - 2004“, село Александрия с фолклорни групи; НЧ „Асен Златаров - 1962“, село Лозенец с група за народно пеене и НЧ „Кирил и Методий - 1941“, село Ефрейтор Бакалово.

Основните показатели за икономическото развитие през 2018 г. потвърждават положителна насока в местната икономика, отчетена и от предходния Годишен доклад за 2018 г. За всичките ключови икономически показатели се наблюдава растеж между 2017 г. и 2018 г., с изключение на броя на фирмите. Произведената продукция за едногодишния период се увеличава до 45 694 хил. лв. (+8%), нетните приходи достигат 43 365 хил. лв. (+1%), а приходите от дейността достигат 58 084 хил. лв. Местната икономика е почти изцяло заета от селското стопанство, което генерира 44 487 хил. лв. от произведената продукция в общината, равни на 97,3%. Това разкрива моноструктурата на икономиката, което е характерно за малките периферни общини на страната. Конкурентните предимства тук са свързани с висококатегорийните обработваеми земи и традициите в селскостопанското производство. Обработваемите земи през 2019 г. достигат 317 906 дка, заети от пшеница, ечемик, рапица, царевица, слънчоглед, соя, боб, грах, трайни насаждения, лавандула. Отличава се бързото увеличение на лавандуловите насаждения до 7 476 дка през 2019 г. За сравнение, през 2015 г. те са едва 272 дка. Именно специализацията към традиционните местни култури, както и към етеричните култури с висока добавена стойност, следва да са приоритет.

Същевременно, друго основно предизвикателство пред местната икономика следва да бъде и разнообразяването на структурата на икономиката с добавяне на дейности, овъзрзани със земеделието – развитие на селски туризъм и хранителни производства. Прави впечатление, че приходите от сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“, макар и все още твърде ограничени, се увеличават от 87 000 лв. до 101 000 лв. (+16%) между 2015 и 2018 г. Като се имат предвид и целенасочените и последователни усилия на община Крушари за развитие на туристически услуги, вкл. чрез инвестиции и проекти за консервация и реставрация

крепост „Залдапа“, изграждане на туристическо-информационни центрове, както и работа в партньорство с румънска община по проект „Трансграничен съюз в сянката на историята“ за съоръжения за посетители на крепостта Залдапа и Суходолието, то перспективите за подсилване на туризма в общината са налице.

Запазва се и тенденцията за увеличение на ДМА. Ръстът между 2017 г. и 2018 г. надминава 18% и ДМА достигат общо 38 166 хил. лв. И този едногодишен ръст се дължи на инвестициите в сектор „Селско стопанство“. В допълнение на по-горните констатации, като важно условие остава да се насърчават земеделски продукти и производства в съответствие с посочените приоритетни икономически области за интелигентна специализация от Областната стратегия за развитие на област Добрич:

1. Производство на хранителни продукти и напитки, вкл. млечни продукти, преработка на зърнени култури, преработка на плодове и зеленчуци, производство на семена;
2. Производство на био-продукти, вкл. етерични масла.

Специфична селскостопанска дейност за общината е и пчеларството, което следва да бъде обект на подкрепа и по предстоящата Програма за развитие на селските райони за периода 2021-2027.

Областната стратегия дефинира и необходимостта от развитие на рекреативни дейности и туризъм, което за община Крушари може да се сведе до насърчаване и развитие на вече споменатия селския туризъм. По данните на общинска администрация за 2018 г. в общината има 1 обект – къщи за гости в селата, което следва да бъде доразвито като икономическа възможност и обвързано с последователните мерки за изява на местното културно наследство.

Таблица 3. Икономическа характеристика по данни на НСИ

Показател	Мярка	Община Крушари		
Икономика - година		2011	2017	2018
Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия с натрупване към 31.12. (хил.щатски долари - до 2006 г. - вкл./ хил.евро - след 2007 г.)	хиляди евро	-	..	
Предприятия	брой	126	145	144
Произведена продукция	хиляди левове	-	42 672	45 694
Приходи от дейността	хиляди левове	54 055	55 948	58 084
Нетни приходи от продажби	хиляди левове	39 488	42 928	43 365
ДМА	хиляди левове	25 237	32 324	38 166
Заети лица	брой	306	342	333

В заключение, през 2019 година не са отчетени политически промени с директно въздействие върху изпълнението на ОПР и в този смисъл общите условия за изпълнение на ОПР Крушари могат да се обобщят по следния начин:

1. Липса на значителни социално-икономически промени през 2019 г. и периода след разработването на ОПР;
2. Настъпилите промени към края на 2019 г. съответстват на условията, в които е бил разработен ОПР. Остават общите проблеми, свързани с влошаващата се демографска ситуация, липсата на подготвени кадри за местната икономика, вкл. висок дял на отпадащите и незавършващите училище най-вече при ромската етническа общност. Това потвърждава предизвикателствата, свързани с оптимизирано образование и използване на наличните човешки ресурси, включително осигуряване на мерки и програми за квалификация и преквалификация, чиракуване и стажуване, както и на заетост. Подобни мерки ще подсилят добрите тенденции в развитието на селското стопанство и свързаните отрасли на община Крушари.

3. ИЗПЪЛНЕНИ ПРОЕКТИ, ДОПРИНАСЯЩИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОПР КРУШАРИ

3.1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ИЗПЪЛНЕНИТЕ ПРОЕКТИ И ИНИЦИАТИВИ

През 2019 г. в община Крушари са изпълнени или в процес на изпълнение и оценка общо 20 отчетени проекта на обща стойност от 2 822 110 лв. За сравнение, през предходната 2018 г. са отчетени 19 проекта на стойност 2 901 740 лв. Това потвърждава равномерното темпо в работата на общинската администрация и респективно в изпълнението на Общинския план за развитие. Редица от по-значимите проекти, финансирани с външно финансиране от фондовете на ЕС, продължават да се изпълняват през 2019 г., като същевременно са стартирани и нови проекти. Всички изброени проекти са посочени с техните параметри в **Приложениято към Годишния доклад** и обхващат следните типове:

- проекти, които са изцяло изпълнени в рамките на 2019 г.;
- проекти, които са в процес на изпълнение през 2019. Тук са проекти и инициативи, които са започнати преди 2019 г. или продължават да се изпълняват след 2019 г. При финансовото отчитане, там където е било възможно с оглед наличната информация, е представена усвоената сума само за отчетната 2019 г.;
- проекти, които са в процес на оценка през 2019 г.

Прегледът на изпълнените проекти и тяхното разпределение по приоритетни области потвърждава изводите от Междинната оценка, както и от Годишния доклад за 2018 г., за неравномерно изпълнение на ОПР. То е резултат от залагането на твърде много приоритети, специфични цели и мерки, вкл. и такива, които не са релевантни към социално-икономическите условия в общината. Въпреки това, може да се направи и положителната констатация, че подобно на Годишния доклад за 2018 г. и за разлика от Междинната оценка, през 2019 г. е работено по изпълнението на всеки един от съставните приоритети на ОПР Крушари. Това е в резултат от благоприятното въздействие на разработената през 2018 г. Програма за реализация. Най-голяма тежест отново имат Приоритет 5 (54,98% от общото финансово изпълнение) и Приоритет 4 (15,25%).

Таблица 4. Обща характеристика на изпълнените проекти

Приоритет*	Общо финансово изпълнение /хил. лв/	% от общото изпълнение	Брой проекти	Средна стойност /хил. лв/
Приоритет 1	424,11	14,15%	2	212,06
Приоритет 2	357,07	11,91%	1	357,07
Приоритет 3	73,34	2,45%	3	24,45
Приоритет 4	457,15	15,25%	8	57,14
Приоритет 5	1 648,20	54,98%	5	329,64
Приоритет 6	38,00	1,27%	1	38,00
Общо	2 997,88	100,00%	20,00	149,89

***ПРИОРИТЕТ 1: СЪЗДАВАНЕ НА МЕСТНИ ОБЩЕСТВА НА ЗНАНИЕТО;**

ПРИОРИТЕТ 2: НАСЪРЧАВАНЕ РАЗВИТИЕТО НА УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ, БАЗИРАН НА ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО;

ПРИОРИТЕТ 3: РАЗВИТИЕ НА ПОТЕНЦИАЛА НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА И АГРАРЕН БИЗНЕС;

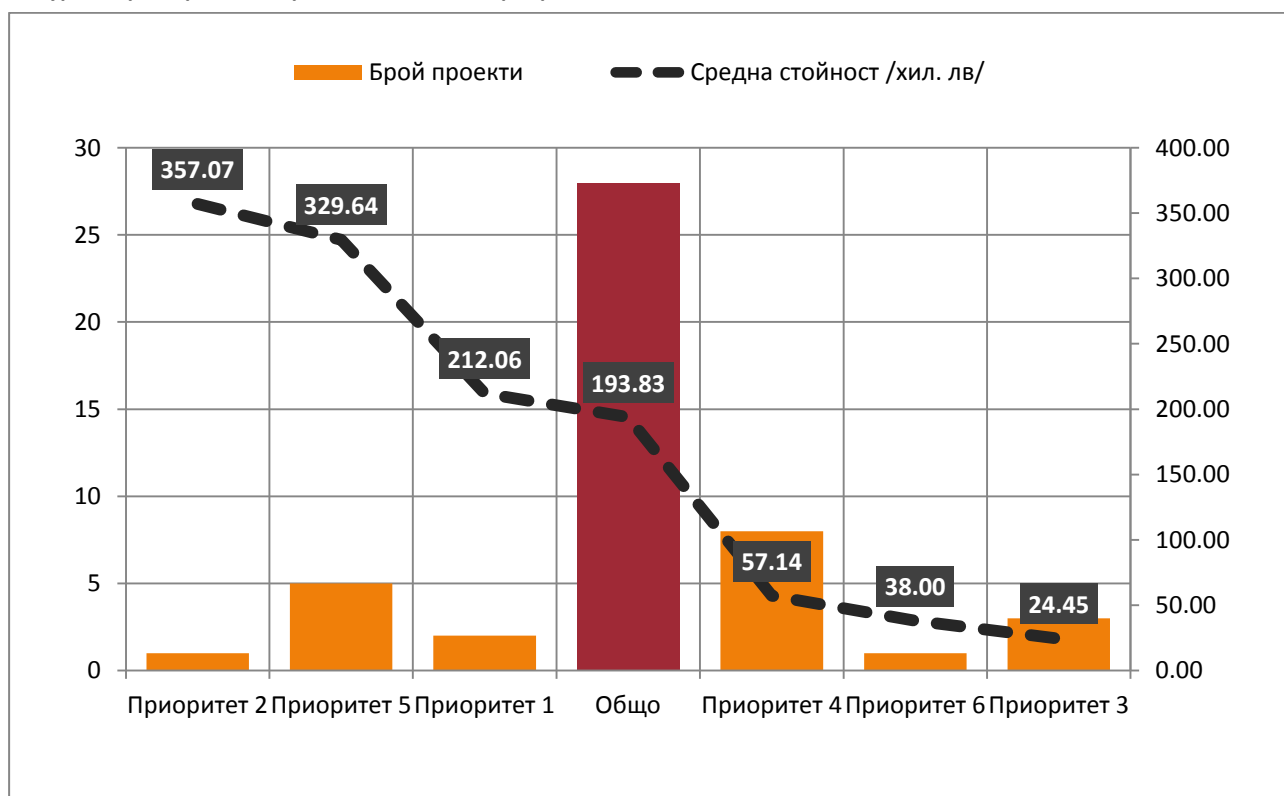
ПРИОРИТЕТ 4: СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ И НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА (ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ);

ПРИОРИТЕТ 5: ПОДКРЕПА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ (СВЪРЗАНОСТ И ЗЕЛЕНА ИКОНОМИКА);

ПРИОРИТЕТ 6: ПАРТНЬОРСТВО ЗА ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ.

За разлика от 2018 г., този път Приоритети 4 и 5, насочени към социалното развитие, вкл. образование, и към инфраструктурните подобрения в общината имат по-малка тежест в общото финансово изпълнение (90% през 2018 г. срещу 70% през 2019 г.), което е положителен знак за по-активна работа и по останалите приоритети на ОПР Крушари в съответствие с препоръките на Годишния доклад за 2018 г. Най-много проекти са отчетени при Приоритет 4 – разнообразни проекти за подобрене на образователните, социалните и спортните услуги в общината, при средна стойност на проект от 57 140 лв. Значително по-висока е средната стойност на 5 проекта по Приоритет 5 достига 329 640 лв., което се дължи на факта, че тук са инвестициите за общински пътища, улични мрежи и рекултивация на общинското депо за отпадъци.

Фигура 1. Брой проекти и средна стойност по приоритети

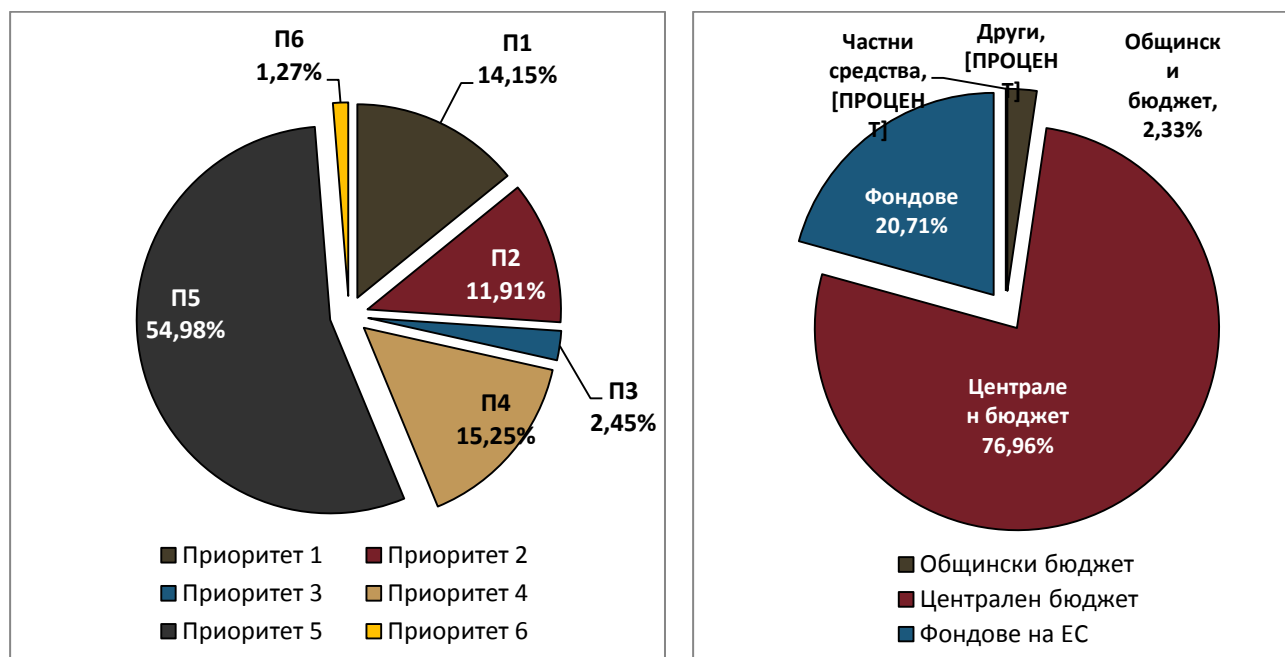

По отношение на използваните финансови източници и през 2019 г. остава актуална констатацията за зависимост на общинското развитие от целевите субсидии от Централния бюджет, свързани с финансиране на ремонтни дейности по транспортната, екологичната (депо за отпадъци) и образователна инфраструктури. Все пак съотношението между привлечените средства от Централния бюджет и фондовете на ЕС се подобрява – 76,96% срещу 20,71% през 2019 г. при съотношение 82,79% срещу 14,04%. Това е още едно потвърждение за по-балансираното изпълнение на общинския план през последната година в съответствие с препоръките от Годишния доклад за 2018 г. Все пак делът на финансирането от фондовете на ЕС остава сравнително малък при заложен цел от над 60% в Индикативна финансова таблица за изпълнение на ОПР Крушари за периода 2017-2020. Това изисква планирането и заделянето на повече ресурси в разработването и кандидатстването с проекти по оперативните програми.

Както и при предишния доклад за 2018 г., и този път не са отчетени проекти с частно финансиране, поради липса на информация. Това налага повтарянето на препоръката относно въвеждане на стандарт за отчитане на проекти в рамките на съответната година от отделните дирекции и ресори и при взаимодействие с ключови външни партньори, вкл. от бизнеса. Новост през 2019 г. са отчетените и проекти на земеделски производители по ПРСР.

Фигура 2. Разпределение на финансовите ресурси по приоритети

3.2. ОБОБЩЕНИЕ НА ИЗПЪЛНЕНИТЕ И НЕИЗПЪЛНЕНИТЕ ПРОЕКТИ И ИНИЦИАТИВИ ПО СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ И МЕРКИ

В тази част на доклада са обобщени резултатите от изпълнението на мерките, предвидени в Програмата за реализация на ОПР Крушари за периода от 01.01.2019 г. до 31.12.2019 г. Следвана е структурата на ОПР – стратегически цели, приоритети и специфични цели, като

резултатите за изпълнението на конкретните мерки и проекти са въз основа на информацията, предоставена от дирекциите и отделите в Община Крушари, външни институции и организации.

Актуализираната програма за реализация на ОПР Крушари, след направената през 2017 г. Междинна оценка, обхваща периода 2018-2020. Тя е интегрална част от Общинския план за развитие за текущия планов период и представлява основен инструмент за управление, съдържащ в себе си конкретните проекти, аргументирани от планираните мерки в съответните приоритетни области на ОПР. В този смисъл Програмата е синтезен документ, който обезпечава изпълнението на всички планирани дейности и проекти с конкретизиране на необходимите финансови ресурси, източниците за финансиране, сроковете за изпълнение и ангажираните партньори. Програмата осигурява реализацията на стратегическата част, визираща постигането на желаните устойчиви резултати в определен период от време. Тя се базира на критичния анализ и направените изводи от извършената Междинна оценка за изпълнението на Общинския план за развитие на община Крушари 2014-2020 към 31.12.2016 г. При разработването на Програмата са съблюдавани принципите за реалистичност, прозрачност и логическа последователност при избора и формулирането на планираните дейности и проекти, групирани по мерките за осъществяване на специфичните цели на съответните приоритетни области.

ПРИОРИТЕТ 1: СЪЗДАВАНЕ НА МЕСТНИ ОБЩЕСТВА НА ЗНАНИЕТО

Тази приоритетна област обединява две специфични цели:

Сп.Ц. 1. „Привличане на научните среди за проучване на общинските ресурси“. За постигане на целта са предвидени три мерки:

- М1. „Проучване на състоянието на почвите и водите като ресурс за развитие на устойчиво земеделие и икономика“. Въпреки актуалността и значението на тази мярка и през 2019 г. все още няма предприети действия за реализация на конкретен проект;
- М2. „Развитие на туристическия потенциал“. През 2019 г. по тази мярка е приключена работата по „Изграждане на временно защитно покритие на кriptи в Епископски базилики №3 и №4, намиращи се в обект „Антична крепост „Залдапа“ в местността „Калето“, село Добрин. В процес на оценка от Министерството на културата са допълнителни дейности по консервация и реставрация на обща стойност от 341 110 лв.;
- М3. „Подобряване на качеството на местния продукт“. През 2019 г. няма предприети конкретни инициативи за осъществяване на тази мярка.

През 2019 г. (предпоследната от текущия планов период) две от заложените в програмата мерки М1 и М3, остават без конкретна реализация. С оглед наличния административен капацитет, до края на плановия период през текущата 2020 г. е малко вероятно да се намерят партньори и да се подготви техническо задание за проект по М1 „Проучване на състоянието на почвите и водите като ресурс за развитие на устойчиво земеделие и икономика“, на базата на което, може да се формулира конкретен проект и да се обосноват необходимите финансови ресурси за неговото реализиране. Що се отнася до М3.

„Подобряване на качеството на местния продукт“, тук е необходимо проучване на интересите на заинтересованите страни и съвместно очертаване на параметрите на потенциален бъдещ проект, който най-вероятно ще трябва да влезе в Програмата за реализация на новия ОПР за следващия планов период 2021-2027 г.

В програмата за реализация е заложено „Довършване на археологическото проучване на крепост Залдапа, с. Абрит“ по М2. „Развитие на туристическия потенциал“. През 2019 г. по тази мярка успешно е завършена работата по „Изграждане на временно защитно покритие на кriptи в Епископски базилики №3 и №4, находящи се в обект „Антична крепост „Залдапа“ в местността „Калето“, село Добрин, Община Крушари, Област Добрич, в поземлен имот №000046“. Средствата за проекта са в размер от 119,18 хил. лв., отпуснати от Централния републикански бюджет. Бенефициент по проекта е Община Крушари в партньорство с Регионален исторически музей – Добрич. В процес на оценка е комплексен проект с дейности по консервация и реставрация, който ще надгради дългогодишните усилия за експонирането на най-значимия културно-исторически и туристически обект в община Крушари.

Сп.Ц. 2. Трансфер на знания и действия по осведомяване. По тази специфична цел в актуализираната програма има заложени две мерки:

- М1. „Подобряване на информираността на местната общност“ и
- М2. „Разширяване обхвата на ползване на ИТ – възрастов, секторен“.

В изпълнение на Мярка 1, до края на 2019 г., Общината изпълнява своите регулярни дейности за подобряване на информираността на местната общност без да е формулиран конкретен проект върху определена тема.

По М2. до началото на 2020 г. няма предприети конкретни действия за разширяване на обхвата на ползване на информационните технологии, което предполага през тази година да се проведе дискусия със заинтересованите страни и целевите групи за преоценка на тази мярка и планиране на релевантни дейности и проекти, съобразно действителните нужди.

ПРИОРИТЕТ 2: НАСЪРЧАВАНЕ РАЗВИТИЕТО НА УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ, БАЗИРАН НА ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

В рамките на тази приоритетна област са заложени две специфични цели:

Сп.Ц. 1. Налагане на местен туристически продукт. По тази цел в стратегическата част на плана са предвидени 4 мерки.

- М1. Създаване на местен туристически продукт;
- М2. Включване на местния продукт в единната туристическа система;
- М3. Създаване на местен музей;
- М4. Подкрепа за създаване на туристическа инфраструктура.

По М1. „Създаване на местен туристически продукт“ през 2019 г. не са стартирани нови проекти извън свързаните дейности за експониране на крепостта „Залдапа“.

По М2. „Включване на местния продукт в единната туристическа система“ през 2019 г. няма предприети дейности или реализирани проекти;

По М3. „Създаване на местен музей“ е изготвен технически проект „Реконструкция на сграда на бивш Младежки дом в Обществена колекция - община Крушари“. Стойността на проекта е 1 млн. лв., като към настоящия момент не е осигурено финансиране.

По М4. „Подкрепа за създаване на туристическа инфраструктура“ преди провеждането на Междинната оценка на ОПР през 2017 г. е реализиран проект „Преустройство и пристройка на съществуващ обект за обществено хранене в къща за гости с 6 места и ООХ "Механа" в УПИ I, кв. 40 по плана на с. Телериг, община Крушари“. Проектът е реализиран от частен предприемач с финансовата подкрепа на МИГ Тервел-Крушари. През 2018 и 2019 година няма нови реализации по тази мярка.

Що се отнася до оптималното изпълнение на мярката през 2020 г. – до края на плановия период, в програмата за реализация на плана са заложили „Проекти за изграждане на туристически обекти, популяризиране и рекламиране на новосъздадените туристически услуги“, които са допустими за финансиране по ПРСР 2014-2020 - МИГ Тервел-Крушари. Примерните дейности по тези проекти обхващат: развитие на дребно-машабна инфраструктура за туристическо настаняване и осигуряване на храна на туристите (включително къщи за гости); развитие на допълващи туристически услуги, които дават възможности за спорт и отдих; развитие на допълващи туристически услуги, които изявяват местното материално и нематериално културно наследство и традиционен начин на живот.

Сп.Ц. 2. Развитие на мрежи за регионално и трансгранично сътрудничество за интегриран туризъм. За тази цел в плана са предвидени две мерки:

- М1. „Съвместни действия със съседни румънски общини за промотиране на туристически продукт“ и
- М2. „Регионално сътрудничество“.

През 2018 г. е започнала реализацията по Програмата INTERREG V - A (ТГС „Румъния – България“ 2014-2020) на Проект „Трансграничен съюз в рамките на историята“ за изграждане на лапидариум и изработване на макет на крепостта „Залдапа“. Средствата за проекта са в размер от 357,07 хил. лв., отпуснати от Програмата INTERREG V - A. Бенефициент по проекта са Община Крушари и Община Хършова. Проектът е в процес на изпълнение до края на 2019 г. и продължава през настоящата 2020 г.

По втората мярка няма реализирани или започнати проекти и дейности през целия период от 2014 до края на 2019 г. Програмите за териториално сътрудничество са отворени и предлагат възможности за намиране на румънски партньор и кандидатстване за финансиране. През 2020 г. има малък шанс за формулиране на проект, отговарящ на реалните нужди на общината. Необходимо е като начало организиране на дискусии със

заинтересованите страни за избор на тема и дейности за един бъдещ успешен проект. По-вероятно е подобен проект да се случи през новия планов период след 2021 г.

ПРИОРИТЕТ 3: РАЗВИТИЕ НА ПОТЕНЦИАЛА НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА И АГРАРЕН БИЗНЕС (ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ И ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ)

В рамките на тази приоритетна област са заложили три специфични цели:

Сп.Ц. 1. Създаване на добавена стойност от земята. Стратегическата част на плана предвижда 4 мерки за реализацията на ОПР:

- М1. „Създаване на условия за стимулиране на бизнеса и аграрния сектор“;
- М2. „Увеличаване на площите за поливно земеделие чрез изграждане на напоителните системи и модернизация на хидромелиоративните съоръжения“;
- М3. „Разработване на пакет от мерки за привличане на инвеститорски интерес“;
- М4. „Подпомагане диверсификацията, създаването и развитието на малки предприятия и разкриването на работни места“.

По нито една от тези четири мерки през целия период от 2014 до края на 2019 г. няма реализиран проект, или друга инициатива за създаване на добавена стойност от земята. В Програмата е заложен проектът за „Предоставяне на специализирани консултантски услуги и финансова подкрепа за стартиране на нови МСП“ с реалистичен финансов източник по ОПРЧР 2014-2020. До края на 2020 г., при възникване на необходимите предпоставки, свързани със стартирането на подмярка в подкрепа на поливното земеделие по ПРСР 2014-2020, заинтересованите страни в община Крушари следва да подготвят и подадат проектни предложения в съответствие с насоките за кандидатстване и в координация по между си. Изпълнението на такъв проект очевидно ще трябва да се планира за следващия планов период 2021 – 2027 г.

Сп.Ц. 2. Балансирано развитие на традиционни отрасли

- М1. Подпомагане конкурентоспособността на първични производители в земеделието и животновъдството;
- М2. Подкрепа за развитие на малки стопанства и алтернативни форми;
- М3. Насърчаване сдружаването на селскостопански производители;
- М4. Стимулиране на партньорства за иновации в селското стопанство.

През 2019 г. по М1. „Подпомагане конкурентоспособността на първични производители в земеделието и животновъдството“ в процес на изпълнение са три проекта „Развиване на пчелно стопанство в община Крушари“, „Създаване и поддържане на стопанство в сектор животновъдство“ (сектор пчеларство) и „Биологично отглеждане на трайни насаждения и създаване на нови“. Посочени са средствата по проектите от ПРСР 2014-2020, като и за трите проекта те са по 24,45 хил. лв. за 2019 г. Бенефициенти са земеделски производители

По останалите три мерки за осъществяване на тази специфична цел няма реализирани проекти или други инициативи. До края на 2020 г. в рамките на тези мерки е необходима съвместна работа със заинтересованите страни за избор на тема на проект, осигурен с реалистични организационни и финансови ресурси. Ако подобен проект не се договори до края на 2020г., идеята ще остане за реализация през следващия период.

Сп.Ц. 3. Подобряване на достъпа на местни продукти до пазари

- М1. Създаване на пазар на производителите;
- М2. Подпомагане на съвместни маркетингови прояви на местните стопани.

По двете мерки на С.Ц.3. през 2019 г. няма реализирани дейности или проекти.

Общото впечатление за този приоритет, който покрива икономическата сфера и има ключово значение за постигане на желаната визия за заетост и повишаване качеството на живота на хората е, че са описани много възможни дейности и инициативи в богатия набор от мерки, но по тях няма готовност за формулиране на проект, подкрепен от осигурено финансиране.

ПРИОРИТЕТ 4: СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ И НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА (ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ)

Сп.Ц. 1. Оптимизиране на системите за образование и обучение

- М1. „Подкрепа за образователни и обучителни инициативи“;
- М2. „Подобряване на ефективността на образователната система“;
- М3. „Възможности за учене през целия живот“;
- М4. „Подкрепа за придобиване на компетентности в съответствие с пазара на труда“;
- М5. „Целенасочени действия за предотвратяване на преждевременно напускащите училище“.

През 2019 г. изцяло са реализирани три проекта в подкрепа на ПРИОРИТЕТ 4: СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ И НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА (ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ), но които не са свързани с конкретна специфична цел. Тези проекти са:

- Регионални програми за заетост – стойност 32,96 хил. лв. от Централен бюджет (Агенция по заетостта) за Община Крушари;
- Национална програма „Помощ за пенсиониране“ – стойност 31,02 хил. лв. от Централен бюджет (Агенция по заетостта) за Община Крушари;
- Проект „Ние също можем-2“ – стойност 2,10 хил. лв. от Централен бюджет (Агенция по заетостта) за Община Крушари.

По Мярка 1 „Подкрепа на образователни и обучителни инициативи“ през 2019 година няма осъществени дейности.

По Мярка 2. „Подобряване на ефективността на образователната система“ през 2019 г. има изцяло осъществен проект „Изграждане на пристройка към Детска градина за физкултурно-музикален салон в УПИ I, кв.39 по плана на с.Крушари“, община Крушари на стойност 102,00 хил.лв., отпуснати от Централния бюджет;

По мерките М3. „Възможности за учене през целия живот“, М4. „Подкрепа за придобиване на компетентности в съответствие с пазара на труда“ и М5. „Целенасочени действия за предотвратяване на преждевременно напускащите училище“ през 2019 г. няма реализирани дейности или проекти.

За подобряване на ефективността на образователната система в Програмата за реализация на ОПР за 2020 г. са заложили следните проекти, обезпечени с планирани ресурси и срокове за изпълнение:

- Проекти за ремонт на сгради и дворове на училища и детски градини;
- Закупуване на обзавеждане и оборудване на училища и детски градини.

Отчетеният проект за изграждане на пристройка към Детска градина за физкултурно-музикален салон през 2019 г. напълно съответства на програмата за реализация и потвърждава, че общинското развитие в Крушари следва плановите документи. Наблюдава се стриктно изпълнение на препоръките от Междинната оценка за изпълнение на ОПР Крушари през 2017 г. **В резултат от нея е разработена Програма за реализация със списък от проекти, които се изпълняват последователно през 2018 и 2019 г.**

Сп.Ц. 2. Развитие на потенциала на хората в общината

В актуализираната Програма за реализация на ОПР до края на плановия период през 2020 г. са набелязани следните мерки.

- М1. „Включване на бизнес, НПО и гражданско общество в образователния процес“;
- М2. „Партньорства за иновации в сферата на човешките ресурси“;
- М3. „Ангажиране на местния бизнес към образователния процес и пазара на труда“;
- М4. „Подкрепа за ефективно прилагане на компетенциите в социалната сфера“.

През 2019 г. по нито една от тези четири мерки няма реализирани проекти или други инициативи.

В актуализираната програма на Междинната оценка от 2017 г. са добавени два проекта, които не кореспондират пряко с предвидените мерки, но имат индиректен принос към социалното развитие в общината и потенциално финансиране по ОПРЧР 2014-2020. Това са:

- „Предоставяне на стимули на работодатели за наемането на младежи до 29 г.“ и
- „Осигуряване на чиракуване и стажуване на младежи до 29 г. след регистрация като безработно лице“.

Няма данни за осъществени дейности по тези проекти през 2019 г.

Сп.Ц. 3. Оптимизиране на предоставяните обществени услуги. За осъществяването на тази цел са предвидени пет мерки:

- М1. Развитие на културата;
- М2. Оптимизиране на предоставяните медицински и здравни услуги;
- М3. Усъвършенстване на взаимодействието между институциите, имащи отношение към здравеопазването;
- М4. Създаване на условия за предоставяне на качествени социални услуги, даващи възможност за преодоляване на социалното изключване, социалната изолация и повишаване благосъстоянието на уязвими социални групи;
- М5. Сигурност за жителите и гостите на общината.

За развитие на културата по Мярка 1 през 2019 г. е проведен регионален фолклорен събор „Текето” и „Празник на гърнетата – Кулинарната академия на Добруджа” за 4,24 хил. лв., финансиран от бюджета на общината.

По Мярка 2. „Оптимизиране на предоставяните медицински и здравни услуги” няма осъществени проекти през 2019 г.;

По Мярка 3 „Усъвършенстване на взаимодействието между институциите, имащи отношение към здравеопазването” също няма осъществени проекти през 2019 г.;

По мярка 4. „Създаване на условия за предоставяне на качествени социални услуги, даващи възможност за преодоляване на социалното изключване, социалната изолация и повишаване благосъстоянието на уязвими социални групи” в процес на изпълнение през 2019 г. са два проекта, а именно:

- "Топъл обяд - община Крушари" - посочени са средствата по проекта за 2019 г. на стойност 38,83 хил. лв. по ОП "Храни" 2014-2020 с бенефициент Община Крушари;
- Проект "Подкрепено детско развитие" за осигуряване на дейности, свързани с превенция на социалното изключване на деца до 7 години и техните родители – посочени са средствата по проекта за 2019 г. на стойност 238,00 хил. лв. по ОПРЧР 2014-2020 Община Крушари, който е в процес на изпълнение през 2019 г.;

Напълно изпълнен по мярка 4 през 2019 г. е Проект „Активен живот за възрастните-приобщаване в действие” на стойност 8,00 хил. лв. от Централния бюджет, насочени за Община Крушари.

В Програмата за реализация на плана до края на 2020 г. за оптимизиране на обществените услуги в сферите на културата, здравеопазването и социалните дейности са предвидени и следните проекти:

- Проекти за ремонт на сгради и дворове на читалища в общината;
- Обновяване/доизграждане на социалната инфраструктура в община Крушари;
- Ремонт на здравни служби;

- Проект „Социално предприятие – Крушари”.

ПРИОРИТЕТ 5: ПОДКРЕПА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ (СВЪРЗАНОСТ И ЗЕЛЕНА ИКОНОМИКА)

Сп.Ц. 1. Подобряване достъпността на общината

- М1. Оптимизиране на транспортния достъп;
- М2. Подобряване на достъпа до ИКТ;
- М3. Разширяване вида и качеството на предлаганите съобщителни услуги за населението.

За оптимизиране на транспортния достъп в изпълнение на мярка 1, през 2019 г. изцяло завършен е проект „Рехабилитация/ реконструкция/ изграждане на улична мрежа, в т.ч. тротоари, в с. Загорци, с. Бистрец, с. Ефрейтор Бакалово, с. Полковник Дяково, с. Телериг, с. Абрит и с. Лозенец на стойност 1205,00 хил. лв. от Централния бюджет за Община Крушари; По същата Мярка 1 в процес на оценка е проект за „Рехабилитация на част от улица „Черно море” и улица „Изгрев” в с.Крушари, община Крушари, област Добрич” на стойност 137,26 хил. лв. по ПРСР 2014-2020 - МИГ Тервел-Крушари Община Крушари.

До края на плановия период през 2020 г. за подобряване на транспортната достъпност в програмата за реализация са заложили и следните проекти:

- Рехабилитация на общински път 3172 /III-7001/Кап.Димитрово-Габер –Огняново-/DOV 2171/ от км + 0+000 до км 11+400;
- Изграждане на обслужващ път до местността Текето в землището на с.Александрия, община Крушари;
- Ремонт на улици в община Крушари по ПМС 260 от 24.11.2017г.;
- Ремонт на пътни настилки на общински пътища и улици в община Крушари.

През 2019 г. по мерките М2. „Подобряване на достъпа до ИКТ” и М3. „Разширяване вида и качеството на предлаганите съобщителни услуги за населението” няма изпълнени проекти или други инициативи.

Сп.Ц. 2. Балансирана и ефективна селищна мрежа

- М1. Подобряване на съгласуваността между устройствено и стратегическо планиране на територията;
- М2. Благоустрояване на населените места;
- М3. Изграждане на цялостна визия за архитектурата на общинския център – с.Крушари;
- М4. Доизграждане и развитие на техническата инфраструктура за балансирано развитие на населените места;
- М5. Съхраняване и развитие на инфраструктурата в областта на културата;
- М6. Поддържане и развитие на инфраструктурата в областта на спорта и младежките дейности.

По Мярка 1 са заложили „Изработване на подробен устройствен план – парцеларен план за обслужващ път до местността „Текето“ в землището на с. Александрия, община Крушари“ и „Изготвяне на подробни устройствени планове“ за други територии. За подобряване на съгласуваността между устройствено и стратегическо планиране на територията в Програмата е заложило „Изработване на технически проект за обект Рехабилитация на общински път 3172 /III-7001/Кап.Димитрово-Габер –Огняново-/ДОВ 2171/ от км + 0+000 до км 11+400“ и „Изготвяне на предпроектни проучвания и инвестиционни проекти“ за други инфраструктурни обекти и инвестиционни намерения. През 2018 г. е започнало разработването на Общ устройствен план на общината, който съответства на М1. „Подобряване на съгласуваността между устройствено и стратегическо планиране на територията“. През 2019 г. не са усвоени средства, осигурени от Централния бюджет.

По Мярка 2 „Благоустрояване на населените места“ в процес на изпълнение през 2019 г. е проект „Реконструкция на пешеходна зона на с. Крушари - УПИ XVII, кв. 60, по плана на с. Крушари на стойност 182,25 хил. лв. по ПРСР 2014-2020 - МИГ Тервел-Крушари Община Крушари.

По Мерките 3 „Изграждане на цялостна визия за архитектурата на общинския център – с. Крушари“, 4 „Доизграждане и развитие на техническата инфраструктура за балансирано развитие на населените места“ и 5 „Съхраняване и развитие на инфраструктурата в областта на културата“ няма осъществени дейности и проекти през 2019 г.

По Мярка 6 „Поддържане и развитие на инфраструктурата в областта на спорта и младежките дейности“ изцяло е изпълнен проект „Финансиране на футболни клубове Заря 2006 (Крушари) и Лозенец 2015 (Лозенец) на стойност 27,70 хил. лв. от Общинския бюджет.

За доизграждане и развитие на техническата инфраструктура за балансирано развитие на населените места в Програмата са предвидени още:

- Обновяване на площи за широко обществено ползване в община Крушари;
- Ремонт на общински сгради;
- Рехабилитация на водопроводи в населените места от община Крушари.

Проект „Реконструкция на пешеходна зона на с. Крушари“ е в пряко изпълнение на първия компонент през 2019 г.

Сп.Ц.3. Съхраняване на компонентите на околната среда и щадящо използване на местните ресурси

- М1. Опазване и възстановяване на природното наследство и биологичното разнообразие;
- М2. Подобряване и развитие в областта на отпадъците;
- М3. Партньорства и иновации за ефективно използване на ресурсите в подкрепа на прехода към нисковъглеродна и устойчива икономика в земеделие, храни и гори;
- М4. Подкрепа за преминаване към алтернативни енергии при ползване на ресурси (местни, национални и т.н.);

- М5. Управление на риска от природни бедствия и аварии.

По Мярка 1 „Опазване и възстановяване на природното наследство и биологичното разнообразие“ през 2019 г. няма осъществени дейности и проекти;

По Мярка 2 „Закриване и рекултивация на съществуващо общинско депо за ТБО на територията на община Крушари“ през 2019 г. са усвоени 96,00 хил. лв. от ПУДООС за Община Крушари. Проектът продължава и през 2020г.;

По останалите три мерки: М3. „Партньорства и иновации за ефективно използване на ресурсите в подкрепа на прехода към нисковъглеродна и устойчива икономика в земеделие, храни и гори“; М4. „Подкрепа за преминаване към алтернативни енергии при ползване на ресурси (местни, национални и т.н.)“ и М5. „Управление на риска от природни бедствия и аварии“ няма осъществени дейности и проекти през 2019 г.

ПРИОРИТЕТ 6: ПАРТНЬОРСТВО ЗА ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

СпЦ. 1. Укрепване на административния капацитет за подобряване на управленските процеси

- М1. „Оптимизиране на управленските подходи и партньорства“;
- М2. „Подобряване на професионални и ключови компетентности на общинска администрация“;
- М3. „Развитие на нови подходи за насърчаване и насочване на местното развитие“.

За укрепване на административния капацитет и подобряване на управленските процеси до края на програмния период Програмата предвижда „Подобряване на административния капацитет, вкл. подобряване на процедурите за планиране, контролиране и отчетност на дейността в структурните звена на общинска администрация“ с потенциално финансиране по ОПДУ 2014-2020.

През 2019 г. в изпълнение на М1. „Оптимизиране на управленските подходи и партньорства“ и М2. „Подобряване на професионални и ключови компетентности на общинска администрация“ със средства от общинския бюджет в размер на 38,00 хил. лв. е направена „Модернизация на техническото оборудване в администрацията и други Звена на общинска издръжка – закупуване на компютърни конфигурации, мултифункционални устройства“. Средствата са от Общинския бюджет.

По Мярка 3. „Развитие на нови подходи за насърчаване и насочване на местното развитие“ през 2019 г. няма реализирани проекти.

СпЦ. 2. Повишаване на ефективността и качеството на услугите, предлагани от публичната власт

- М1. „Предоставяне на възможности за мобилни и интегрирани услуги“;
- М2. „Инвестиции за е-управление“.

През 2019 г. по горните две мерки няма реализирани проекти или други инициативи. В актуализираната Програма за реализация на ОПР с оглед предоставяне на възможности за мобилни и интегрирани е-услуги е заложен проект „Развитие и въвеждане на е-услуги в дейността на общинска администрация” с потенциално финансиране по ОПДУ 2014-2020.

СпЦ. 3. Партньорства за социално - икономическо развитие

- М1. „Насърчаване взаимодействието между заинтересовани страни за съвместни дейности”;
- М2. „Ефективно трансгранично сътрудничество за добро управление”.

През 2019 г. по тези две мерки няма реализирани проекти или други инициативи. В програмата не са конкретизирани проекти.

През 2019 г. не са изпълнени проекти с надобщинско значение или проекти по модела на междуобщинските партньорства. Въпреки това, проектите в рамките на ОПР Крушари допринасят и за изпълнението на **Областната стратегия за развитието на област Добрич** и така, както са структурирани в настоящия годишен доклад могат да бъдат отчетени в докладите/последващата оценка на областната стратегия. Доколкото ОСР Добрич включва три стратегически цели - СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1. Повишаване потенциала на човешките ресурси, социално приобщаване на групите в неравностойно положение и осигуряване на качествени обществени услуги; СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2. Увеличаване конкурентоспособността на регионалната икономика, привличане на инвестиции и развитие на приоритетните области за специализация и СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3. Стимулиране на балансираното териториално развитие и подобряване на екологичните условия, свързани със **социални, икономически, инфраструктурни и екологични подобрения**, то според характера на отчетените от годишния доклад проекти, те допринасят и за целите на областната стратегия.

4. ПОСТИГНАТ НАПРЕДЪК ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ ВЪЗ ОСНОВА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ

Индикаторите на ОПР Крушари са важен инструмент за оценка на свършената работа в рамките на отчетната година. Изменението на индикаторите за една година илюстрира нагледно кои са направленията на общинското развитие, които отчитат напредък и подобрене. За повече яснота, към отчетната стойност за 2019 г. са добавени и стойностите от Междинната оценка, така че да се проследи и изменението или увеличението за индикаторите със статистическа информация, или приноса в рамките на 2019 г. за количествените индикатори с натрупване. За съжаление, част от индикаторите на ОПР Крушари не са релевантни към развитието в общината, което от своя страна разкрива и нерелевантността на част от специфичните цели на стратегията. Някои от индикаторите не могат да бъдат коректно измерени и отчетени, което ги изключва от ефективния механизъм за наблюдение на ОПР.

Таблица 5. Индикатори за наблюдение на ОПР Крушари

Индикатор	Източник	Отчетена стойност от Междинната оценка (година на отчитане)	Отчетена стойност от Годишния доклад	Целева стойност
Общи количествени индикатори - принос към стратегия Европа 2020				
Заетост на населението на възраст 20-64 г.	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	
Инвестиции в НИРД - % от БВП	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	
Цели „20/20/20“ по отношение на климата/енергията:	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	
Намаляване на дела на преждевременно напусналите училище до	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	
Нарастване на дела на висшистите на 30-34 г.	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	
Намаляване на хората под националните прагове на бедност с:	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	
Специфични количествени индикатори				
Увеличаване на приходите от дейността на МСП в % /Базова година 2011г. – хил. лв./	X	Неприложим, липсва	Неприложим, липсва	10%

Индикатор	Източник	Отчетена стойност от Междинната оценка (година на отчитане)	Отчетена стойност от Годишния доклад	Целева стойност
		базова стойност	базова стойност	
Увеличаване на броя на реализираните нощувки. /Базова година 2011 г. с 0 броя/	Общинска администрация	0 (2016)	121	350
Брой туристически атракции създадени/ подобрени (бр.)	Общинска администрация	3 (2014-2016)	2	2
Създадени и популяризирани туристически дестинации на база културноисторическо наследство (бр.)	Общинска администрация	0 (2014-2016)	1	1
Инсталирани мощности от ВЕИ, мвт, 2012г.	X	305 (2016)	Неприложим, липсва информация	130
Брой модернизирани и реконструирани сгради и обекти на културата (бр.)	Общинска администрация	4 (2014-2016)	1	2
Относителен дял на населението, обслужвано от СПСОВ в % /2011 г./	Общинска администрация	0 (2016)	Неприложим, липсва информация	20%
Рехабилитирана/реконструирана пътна мрежа с регионално и местно значение в км	Общинска администрация	5,6 (2014-2016)	4	30
Население с подобрен транспортен достъп (%)	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	30,00%	30,00%
Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет, вкл. и широколентова връзка от общото за страната в % /2012г./	X	Неприложим, липсва информация	70,00%	60,00%
Разширена / реконструирана ВиК мрежа (км)	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0	10
Брой реализирани проекти за възстановяването на съществуващи, и направата на нови напоителни съоръжения и системи	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0	2
Население, обогатено от подобрена социална, образователна и здравна инфраструктура в малките градове, и в периферните селски райони в % от общото население	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	30,00%	30,00%
Брой нови фирми, започнали своята дейност в малките градове в периферните селски райони	Общинска администрация	4 (2015)	0	4
Разходи за опазване и възстановяване на околната среда /Базова година 2011 г- хил.лева/	X	Неприложим, липсва базова стойност	Неприложим, липсва базова стойност	
Брой новосъздадени ПЧП	Общинска администрация	0 (2014-2016)	1	1
Брой на сключените договори за участие в програми и проекти по Структурните фондове (бр.)	Общинска администрация	18 (2014-2016)	1	15
Брой проекти за разширяване на сътрудничеството и насърчаване на икономическия, социалния и културния обмен между регионите на България и Европа	Общинска администрация	0 (2014-2016)	1	2

Индикатор	Източник	Отчетена стойност от Междинната оценка (година на отчитане)	Отчетена стойност от Годишния доклад	Целева стойност
Приоритет 1: Създаване на местни общества на знанието				
Наличие на проучвания за състоянието на природните ресурси (брой)	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	1	Липсва целева стойност
Годишни отчети за опазване на водите и земята от замърсяване (брой)	Общинска администрация	6 (2014-2016)	1	Липсва целева стойност
Сключени договори за партньорства (брой)	Общинска администрация	2 (2014-2016)	1	Липсва целева стойност
Годишни отчети за изпълнение на Комуникационната стратегия (брой)	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0	Липсва целева стойност
Проведени научни експедиции, събирателска и проучвателна дейност, летни стажове и практики на територията на общината (брой)	Общинска администрация	1 (2014-2016)	2	Липсва целева стойност
Размер на привлечения ресурс за развитие на туристическия потенциал в лв.	Общинска администрация	84 661 (2014-2016)	158 240	Липсва целева стойност
Увеличение на научните работници, проучващи ресурсите на общината в %	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	0	Липсва целева стойност
Часове в детските градини и училищата за изучаване на родния край съгласно приета Програма (брой)	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	40	Липсва целева стойност
Резултати от анкети за проверка на знанията за родния край (брой)	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	100	Липсва целева стойност
Проведени курсове за ограмотяване, за изучаване на занаяти, за работа в интернет среда (брой)	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	0	Липсва целева стойност
Участници в състезания за работа с ИТ (брой)	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0	Липсва целева стойност
Увеличение броя на домакинства, ползващи интернет, спрямо 2011 г. в %	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	30,00%	Липсва целева стойност
Приоритет 2: Насърчаване развитието на устойчив туризъм, базиран на природно и културно наследство				
Картирани местни забележителности (брой)	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	0	Липсва целева стойност
Създадена и популяризирана туристическа дестинация на база културно-историческо наследство (бр.)	Общинска администрация	0 (2016)	1	Липсва целева стойност

Индикатор	Източник	Отчетена стойност от Междинната оценка (година на отчитане)	Отчетена стойност от Годишния доклад	Целева стойност
Открит и работещ туристически информационен център (брой)	Общинска администрация	2 (2014-2016)	2	Липсва целева стойност
Реализирани нощувки на територията (бр.)	Общинска администрация	0 (2016)	121	Липсва целева стойност
Проведени курсове по основи на туристическото обслужване (бр.)	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0	Липсва целева стойност
Създадени/ подобрени туристически атракции (бр.)	Общинска администрация	3 (2014-2016)	2	Липсва целева стойност
Вложени средства в екотуристическа инфраструктура в лв.	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0	Липсва целева стойност
Инвестиции чрез ОП ТГС-РО-БГ в лв.	Общинска администрация	0 (2014-2016)	75 240	Липсва целева стойност
Одобрени и реализирани. междуобщински проекти (бр.)	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0	Липсва целева стойност
Международно участие в местните културни прояви в %	Общинска администрация	2 (2014-2016)	0	Липсва целева стойност
Приоритет 3: РАЗВИТИЕ НА ПОТЕНЦИАЛА НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА (И АГРАРЕН БИЗНЕС)				
Приходи от дейността в лв.	Национален статистически институт	56 983 000 (2013)	58 084 000 (2018)	Липсва целева стойност
Произведена продукция в лв.	X	41 706 000 (2015)	45 694 000 (2018)	Липсва целева стойност
Инсталирани мощности от ВЕИ, мвт	Общинска администрация	305 (2016)	0	Липсва целева стойност
Реализирани проекти за възстановяването на съществуващи, и направата на нови напоителни съоръжения и системи (бр.)	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0	Липсва целева стойност
Нови фирми, започнали своята дейност в общината (бр.)	X	4 (2015)	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Приходи от общинския поземлен фонд в лв.	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	491 820	Липсва целева стойност
Обем продажби на местни тържища в лв.	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	0,00%	Липсва целева стойност
Биологично земеделие в % от традиционното	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност

Индикатор	Източник	Отчетена стойност от Междинната оценка (година на отчитане)	Отчетена стойност от Годишния доклад	Целева стойност
Привлечен ресурс в икономиката чрез програми/проекти в лв.	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020	12 500 837 (2016 - отчетени са привлечените ресурси от Фондовете на ЕС)	1 026 740	Липсва целева стойност
Сдружения на производителите (бр.)	Общинска администрация	0 (2016)	0	Липсва целева стойност
Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност в % от БВП	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Дълготрайни материални активи в лв.	Национален статистически институт	43 259 (2015)	38 166 000 (2018)	Липсва целева стойност
Регистрирана земеделска техника в бр.	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Животни във фермите в бр.	Областна дирекция "Земеделие" Добрич	Неприложим, липсва информация	9 153	Липсва целева стойност
Приоритет 4: СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ И НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА				
Модернизирани и реконструирани сгради и обекти на културата (бр.)	Общинска администрация	4 (2014-2016)	1	Липсва целева стойност
Население, облагодетелствано от подобрена социална, образователна и здравна инфраструктура в % от общото население	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	30,00%	Липсва целева стойност
Дял на преждевременно напусналите училище в % от всички ученици (I-VIII клас)	Национален статистически институт	3,59 (2015/2016)	3,00%	Липсва целева стойност
Дял на заетите висшисти (30-34 г) в %	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Заетост на населението на възраст 20-64 г. в %	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Хора под прага на бедност в % от населението	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Обучени в курсове за обучение, квалификация, преквалификация в бр.	X	Неприложим, липсва информация	15	Липсва целева стойност
Услуги, предоставяни в схема на Публично-частно партньорство в бр.	X	0 (2016)	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност

Индикатор	Източник	Отчетена стойност от Междинната оценка (година на отчитане)	Отчетена стойност от Годишния доклад	Целева стойност
Деца, включени в образователната система в бр.	X	388 (2016/2017)	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Внедрени мобилни услуги в бр.	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	0	Липсва целева стойност
Задоволеност от предоставяните социални услуги в %	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	50,00%	Липсва целева стойност
Доходи на населението в лв.	X	Неприложим, липсва информация	Неприложим, липсва информация	Липсва целева стойност
Приоритет 5: ПОДКРЕПА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ (СВЪРЗАНОСТ И ЗЕЛЕНА ИКОНОМИКА)				
Рехабилитирана/реконструирана пътна мрежа с регионално и местно значение в км	Общинска администрация	5,6 (2014-2016)	4	Липсва целева стойност
Дял на населението, обслужвано от СПСОВ в %	Общинска администрация	0 (2016)	0,00%	Липсва целева стойност
Население с подобрен транспортен достъп в %	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	30,00%	Липсва целева стойност
Домакинствата с достъп до интернет в бр.	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	70,00%	Липсва целева стойност
Разширена / реконструирана ВиК мрежа (км)	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0	Липсва целева стойност
Разходи за опазване и възстановяване на околната среда в лв.	Общинска администрация	0 (2014-2016)	81 069	Липсва целева стойност
Дял на ВЕИ в крайното енергийно потребление в %	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	0	Липсва целева стойност
Сгради с повишена енергийна ефективност в бр.	Общинска администрация	3 (2014-2016)	3	Липсва целева стойност
Реализирани инфраструктурни проекти в лв.	Общинска администрация	13 831 200 (2014-2016)	2 503 690	Липсва целева стойност
Реализирани проекти, насочени към развитие на спорт и младежки дейности в лв.	Общинска администрация	55 330 (2014-2016)	0	Липсва целева стойност
Въведено разделно сметосъбиране в % от населението	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	0	Липсва целева стойност
Приоритет 6: ПАРТНЬОРСТВО ЗА ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ				

Индикатор	Източник	Отчетена стойност от Междинната оценка (година на отчитане)	Отчетена стойност от Годишния доклад	Целева стойност
Сключените договори за участие в програми и проекти по Структурните фондове (бр.), вкл. МИГ	Общинска администрация	18 (2014-2016)	1	Липсва целева стойност
Проекти за разширяване на сътрудничеството и насърчаване на икономическия, социалния и културния обмен между регионите на България и Европа в бр.	Общинска администрация	0 (2014-2016)	1	Липсва целева стойност
Новосъздадени публично-частни партньорства (бр.)	Общинска администрация	0 (2014-2016)	0	Липсва целева стойност
Диверсифицирано предлагане на административни услуги в бр.	Общинска администрация	0 (2016)	0	Липсва целева стойност
Финансови корекции в % от общия размер на проектите	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	0	Липсва целева стойност
Успеваемост на проведените тържни процедури в %	Общинска администрация	Неприложим, липсва информация	100	Липсва целева стойност

5. ДЕЙСТВИЯТА, ПРЕДПРИЕТИ ОТ КОМПЕТЕНТНИТЕ ОРГАНИ С ЦЕЛ ОСИГУРЯВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТ И ЕФИКАСНОСТ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

5.1. Мерки за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни

За осигуряване на ефективност и ефикасност на стратегическото планиране, програмиране, управление и ресурсното осигуряване на местното развитие в Общинския план за развитие на община Крушари за периода 2014-2020 г. е създадена система за наблюдение и оценка на изпълнението му, която включва:

- изпълнението на целите и приоритетите на Общинския план за развитие, съгласно определени физически и финансови индикатори;
- организацията и методите на изпълнение, прилагани от органите за управление;
- предприетите мерки за осигуряване на информация и публичност за резултатите от изпълнението на плана за развитие.

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на ОПР 2014-2020 съдържа следните елементи:

1. Системата от индикатори за наблюдение – дефинирани и отчитащи специфичния характер на плана, реализацията на неговите цели, социално-икономическото състояние, развитието на инфраструктурата и проблемите на околната среда в контекста на устойчивото регионално развитие;
2. Източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информацията – наблюдението на изпълнението на ОПР се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, АПИ, Агенция за чуждестранни инвестиции, Агенция за енергийна ефективност, Агенцията по заетостта, както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация;
3. Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението на ОПР се осигурява от бюджета на Община Крушари.
4. Органи за наблюдение на ОПР, организация и методи на тяхната работа.

Орган за наблюдение на Общинския план за развитие на Община Крушари е Общинският съвет на Община Крушари. В процеса на наблюдение на изпълнението на ОПР Общинският съвет осигурява участието на заинтересуваните органи, организации, физически и юридически лица при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност при изпълнението на Общинския план за развитие. Функциите на органа за наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие, съгласно чл. 81 от ППЗРР, включват:

- осигуряване на информация и данни и прилагане на система от индикатори за наблюдение по отношение на реализацията на целите и приоритетите за местно развитие;
- координация на дейностите по наблюдението между централните и местните органи на изпълнителната власт, други заинтересувани органи, организации и юридически лица на основата на принципа за партньорство;

- осигуряване съответствие на действията по наблюдението с условията и правилата в областта на защитата на конкуренцията, държавните помощи, обществените поръчки, опазването на околната среда и насърчаването на равните възможности и социалното включване;
- обсъждане и одобряване на доклади за наблюдението на Общинския план за развитие;
- осигуряване на комуникация и взаимодействие с административните структури, участващи в процеса на изпълнение на Регионалния план за развитие и на Областната стратегия;
- разглеждане на предложения и вземане на решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение в случай на установяване на проблеми и пропуски;
- определяне и изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност относно постигнатите резултати от наблюдението с цел да се гарантира прозрачност при изпълнението на документите за стратегическо планиране на регионалното и местното развитие.

Неправителствените организации, социално-икономическите партньори и частният сектор също участват в процеса на разработване на ОПР и наблюдението на изпълнението на плана; подкрепят и участват в разработването на проекти за изпълнението на плана.

5. Система на докладване и осигуряване на информация и публичност.

В ОПР на община Крушари за периода 2014-2020 г. е заложено Кметът да организира наблюдението и изпълнението на Общинския план за развитие и да издаде заповед за създаването на постоянна Работна група за мониторинг (наблюдение) към Община Крушари, която да управлява изпълнението на ОПР и да упражнява контрол и мониторинг върху резултатите от ОПР.

За периода 01.01.2019-31.12.2019 г. текущото управление на изпълнението на Общинския план за развитие на община Крушари се осъществява от общинската администрация и кмета, като е създадена със заповед на кмета Работна група за мониторинг (наблюдение) на Общинския план за развитие на община Крушари.

Работната група за управление на реализацията на ОПР се състои от ръководител, заместник-ръководител, секретар и членове. Ръководителят на РГ е контактно лице за изпълнението на ОПР за външните за общината институции.

За целите на изпълнението на отделните проекти се създават проектни екипи за всеки отделен проект, чиито членове имат позиция и професионален профил, съобразен със спецификата на проектите.

В ОПР 2014-2020 г. на община Крушари е заложена част **„Индикатори за измерване на напредъка в изпълнението на ОПР“**, която съдържа специфични индикатори, проследяващи изпълнението на специфични цели на Общинския план за развитие на Община Крушари, но значителна част от тях са неприложим инструмент, тъй като не са обезпечени с коректна методика за изчисление или достоверен източник на информация.

В Община Крушари има разработена детайлна **Програма за реализация на ОПР за 2018–2020 г.** Тя представлява основен инструмент за управление, съдържащ в себе си конкретните действия и проекти с конкретизиране на отговорните институции, посочване на необходимите финансови ресурси, източниците за финансиране, сроковете за изпълнението на проектите и ангажираните партньори. Програмата осигурява реализацията на стратегическата част и се базира на изводите от извършената Междинна оценка за изпълнението на Общинския план за развитие на община Крушари 2014-2020 към 31.12.2016 г.

5.2. ПРОБЛЕМИ, възникнали в процеса на прилагане на Общинския план за развитие през 2019 г.

През 2019 г. се наблюдават следните проблеми, които пряко и/или косвено са оказали влияние върху изпълнението на плана:

- Липса на механизъм за набиране на актуална статистическа информация за всички области на социално-икономическия живот на територията на общината, поради което анализите се извършват на база налична информация за предходни години, предоставена от НСИ;
- Липса на механизъм за набиране на информация за реализираните проекти на НПО и стопанските субекти на територията на общината чрез информация, предоставена от съответните структури;
- Малко на брой активно действащи НПО;
- Липса на стопански субекти, отворени към създаване на ПЧП при реализация на проекти;
- Недостатъчен административен капацитет в публичния и частния сектор за разработване и реализиране на повече проекти с европейско финансиране;

5.3. МЕРКИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОПР КРУШАРИ

Основен принцип за провеждане на държавната политика за регионално развитие е принципът за партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на процесите на планиране, програмиране, финансиране, наблюдение и оценка.

Общинският план за развитие за периода 2014-2020 г. е разработен на базата на взаимодействие и поддържане на активна комуникация между общинските служители, държавните структури, бизнеса, културните институции, неправителствения сектор, образователните институции, граждани и др.

Основен източник за информираност на обществото по отношение на изпълнението на Общинския план за развитие, публичност и прозрачност, е официалната уебстраница на Община Крушари, в която се публикуват за обществено обсъждане всички нормативни актове, документи, стратегии, планове и програми на общината. На нея се публикува и информация за изпълняваните и реализираните проекти, както и за документите, резултат от тяхното изпълнение.

Информация и публичност на действията по изпълнение на ОПР се предоставят на граждани и организации чрез следните комуникационни канали:

- Чрез информационни справки, внасяни в общинския съвет за промените по бюджета за съответната година;
- Чрез актуализиране на информацията в сайта на общината;
- Провеждане на дискусии;
- Чрез публикации в регионалните медии, вкл. електронните им издания.

В заключение на горепосоченото може да се даде много добра оценка за дейностите по информация и публичност на ОПР, които Община Крушари изпълнява.

5.4. МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА НЕОБХОДИМОТО СЪОТВЕТСТВИЕ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ СЪС СЕКТОРНИТЕ ПОЛИТИКИ, ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ, ВКЛЮЧИТЕЛНО МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО

През 2019 г. експертите от общинската администрация в Крушари демонстрират добра организация при прилагането на ОПР и секторните стратегически и планови документи, като следят отблизо и анализират тяхното изпълнение. Своевременно осигуряват актуална информация за програми и фондове, пред които може да кандидатстват обществени и неправителствени организации за финансиране на проекти и дейности и популяризират успешно реализирани инициативи и проекти чрез интернет-страницата на общината. Оказват съдействие при изграждане на институционален капацитет за подготовка и кандидатстване с проекти за финансиране от различни програми и фондове.

В общината има разработени, актуални и действащи три секторни стратегии за развитие на социалните услуги, личностното развитие на децата и учениците, както и за управление на общинската собственост. В процес на изпълнение са 5 плана, също фокусирани върху социалните проблеми, интеграцията на малцинствени групи, младежите, образованието, както и устойчивото енергийно развитие и стопанисването на горите. Изпълняват се 9 програми в различни приоритетни области. Смисълът на тези разработки е да допълват и доразвиват ОПР. Това предполага още в процеса на тяхната разработка заложените в тях цели, приоритети, мерки и проекти да са свързани с тези на ОПР, както ОПР е разработен в рамките на регионалните, националните и европейските стратегически цели и приоритети. Обвързването и прилагане на единен подход за планиране и програмиране в рамките на общината и в последствие по отношение на наблюдението и оценката на изпълнението на целия пакет от стратегически, планови и програмни документи е от ключово важно значение за ефективно изразходване на средствата и постигане на устойчиви резултати в развитието.

Провеждането на устойчива регионална политика изисква достатъчен административен капацитет и добра координация между местната власт, бизнеса и гражданските организации. Координацията и взаимодействието между заинтересованите страни се извършва, както по вертикала – между Министъра на регионалното развитие, Регионалния съвет за развитие на Североизточен район, Областния съвет за развитие и общината, така и по хоризонтала – между различните звена, ведомства и партньори на общинско ниво. През

разглеждания период са положени усилия за постигане на добро съгласуване на действията между различните звена, ведомства и заинтересовани страни на общинско ниво в сферата на образованието, здравеопазването, социалните дейности, икономиката и др. Това личи от документите за наблюдение и контрол, от разработените секторни стратегии и планове, от отчетите за изпълнение на проектите. Създаването на действителен механизъм за наблюдение, контрол и оценка на изпълнението на ОПР е от взаимен интерес на всички заинтересовани страни и може да допринесе за осезаеми резултати и устойчивост на реализираните проекти. Особено важно е да се поддържа постоянна връзка и контакт с областната администрация, съседните общини, бизнеса и неправителствените организации. От добрата координация между тях и общинската администрация зависи успешното изпълнение на ОПР. За целите на Наблюдението на ОПР със заповед на Кмета Община Крушари е създадена Работна група, която осъществява Системата за вътрешен мониторинг на Общинския план за развитие за периода 2014-2020 г.

5.5. МЕРКИТЕ ЗА ПРИЛАГАНЕ ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО

Прилагането на принципа за партньорство включва информиране на всички заинтересовани страни и възможности за изразяване на мнения и представяне на предложения чрез формални и неформални работни срещи, извършване на консултиране по отношение реализацията на ОПР Крушари чрез организиране на дискусии, в т.ч. участие във формални и неформални структури за планиране и мониторинг на различни равнища с представители на социалните и икономически партньори и гражданското общество.

Основен източник на информация за реализацията на ОПР е официалният сайт на общината, на който, съгласно ППЗРР чл. 37, ал. 2, е публикуван Общинският план за развитие и решението на Общински съвет за неговото приемане. На сайта са публикувани всички актуални стратегии, планове и програми, както и архив от предишния планов период. Там е поместена и Междинната оценка за изпълнение на Общинския план за развитие на община Крушари 2014-2020 година. Въпреки добрата отчетност може да бъде отбелязана препоръката за публикуване и на годишните доклади за наблюдение и оценка на ОПР 2014-2020.

Сайтът следва да продължи да бъде главен информационен източник по отношение на ОПР, като се актуализира с годишните доклади по изпълнението на ОПР. Различните рубрики от сайта също имат принос за подобряване на информираността по отношение на ОПР. Чрез списъците с изпълнени проекти, проекти в процес на изпълнение, планирани проекти, както и презентационните материали към различни проекти, обществеността и бизнесът получават полезна информация за постигане на целите и приоритетите на общинския план за развитие 2014-2020 г. По този начин се осигурява по-голямо участие на гражданите в оценката на направените разходи, регламентирани в чл. 36 и 37 от ППЗРР; реалистична оценка на степента на постигане на целите и задачите на плана, както и на постигнатите ефекти.

5.6. РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗВЪРШЕНИ ОЦЕНКИ КЪМ КРАЯ НА СЪОТВЕТНАТА ГОДИНА

Към края на 2019 г. в община Крушари е разработена Междинна оценка за изпълнението на ОПР в периода 2014-2016 г. Междинната оценка дава детайлна и систематизирана оценка за начините и резултатите от изпълнението на ОПР, вкл. чрез подробен анализ на изпълнените 60 проекта. Направен е обзор на степента на изпълнение на отделните приоритети, както по отношение на привлечените финансови ресурси, така и по отношение на индикаторите. Междинната оценка завършва с набор от конкретни изводи и препоръки, част от които остават актуални и към днешна дата – те са затвърдени в заключенията на настоящия Годишен доклад.

Прави ясно впечатление, че в резултат от препоръките на Междинната оценка община Крушари е предприела корективни мерки, с които са осигурени следните подобрения:

- Разработена е **Програма за реализация на ОПР**, която дефинира конкретни проекти с финансови и времеви параметри за тяхното изпълнение в съответствие със задължителната структура на ОПР от Закона за регионалното развитие и при отчитане на реалистичните финансови потенциали и възможности;
- Програмата за реализация е допълнена с конкретни мерки за осигуряване на заетост;
- **Индикативната финансова таблица на плана** е коригирана на база Програмата за реализация и отразява реалните възможности за осигуряване на средства по отделните приоритети и от различните източници на финансиране.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ

Заключения:

- Липса на значителни промени в социално-икономическите показатели в периода между Годишните доклади за 2018 и 2019 г. Актуалните данни потвърждават основните социално-икономическите условия и предизвикателства за общината отпреди разработването на ОПР Крушари, при тенденция за намаляване на населението и трудности в осигуряването на кадри и работна сила за местната икономика. Остава факт и високата безработица в общината, въпреки целенасочените усилия на общинската администрация в изпълнението на програми за заетост;
- Продължава тенденцията за подобряване на икономическите показатели през последните години, като дори между 2017 и 2018 г. се наблюдава отчетлив ръст в произведената продукция и приходите от дейността. Икономическият ръст е в зависимост от значимостта на традиционното за региона селско стопанство с акцент върху производството на зърнни култури;
- През 2019 г. се потвърждава увеличаването на насажденията от лавандула и постепенната специализацията на община Крушари в производството на етерични култури с висока добавена стойност;
- Остават актуални перспективите за подсилване на икономическия растеж при следване на приоритетните области за интелигентна специализация от Областната стратегия на Добрич – производство на хранителни продукти и напитки, вкл. млечни продукти, преработка на зърнени култури, преработка на плодове и зеленчуци, производство на семена; производство на био-продукти, вкл. етерични масла; насърчаване на селския туризъм;
- Изпълнението на ОПР Крушари през 2019 г. запазва темповете и активността в работата по проекти с различни финансови източници – 20 изпълнени проекта с финансова стойност от 2 997 880 млн. лв;
- Постигнатите финансови резултати за 2018 и 2019 г. – общо 39 проекта на стойност близо 6 000 000 лв. се доближават до заложените прогнози от актуализираната Програма за реализация на ОПР Крушари с общо 17 млн. лв. за периода 2017-2020 и потвърждават доброто съответствие между планирана и отчетена работа през последните години;
- Преобладаващите проекти остават в подкрепа на Приоритет 4 „Социално приобщаване и намаляване на бедността (приобщаващ растеж)“ и Приоритет 5 „Подкрепа за устойчиво развитие (свързаност и зелена икономика)“, но през 2019 г. тяхната тежест намалява за сметка на проекти по останалите приоритети, което води до по-балансирано изпълнение и разпределение на средствата по общинския план;
- През 2019 г. продължават усилията на община Крушари за опазване и развитие на местното културно наследство с дейности по крепостта „Залдапа“, както и с оставащите дейности по проект „Трансграничен съюз в рамките на историята“ за изграждане на

лапидариум и изработване на макет на крепостта „Залдапа“ по Програма INTERREG V - А Румъния - България 2014-2020;

- През 2019 г. се засилва констатацията от Годишния доклад за 2018 г. за подобрене в съответствието между финансовите прогнози и отчета за изпълнението на ОПР Крушари, резултат от разработената Програма за реализация и актуализираната индикативна финансова таблица;
- Въпреки подобренията, запазва се общото неравномерно разпределение на проектите и привлечените ресурси между отделните приоритети. Причините са в нереалистично големия брой приоритети-специфични цели-мерки на ОПР Крушари, част от които не са релевантни към социално-икономическите нужди и потенциали в общината. Това следва да бъде взето под внимание при разработването на Общинския план на Крушари за периода 2021-2027;
- Превес на финансирането на проекти чрез субсидии от Централния бюджет – над 75% общ дял от цялостното финансово изпълнение за 2019 г.;
- Липса на отчетени проекти с частно финансиране, както и на резултати от реализирани публично-частни партньорства или междуобщински сътрудничества;
- Неравномерност в разпределението на проекти и средства между отделните мерки на всички приоритети, резултат на обширните предвиждания на стратегията на ОПР;
- Голям брой индикатори без практическа стойност за процеса по наблюдение и оценка на общинското развитие – наличие на индикатори без ясна методика на пресмятане и достоверен източник на информация. Липса на достатъчно индикатори, базирани на конкретни статистически данни;
- Нужда от подобряване на текущото отчитане на проекти при включване на информация за проекти и инвестиции на частния сектор.

Препоръки:

- Придържане към заложените конкретни проекти в Програмата за реализация на ОПР Крушари с оглед доброто съответствие между план и отчет в общинското развитие;
- Мобилизиране на идеи и ресурси за подготовка, кандидатстване и изпълнение на повече проекти с европейско финансиране в контекста на Програмата за реализация на ОПР и актуалните възможности на оперативните и трансграничните програми;
- Поставяне на акцент върху проекти с принос към проекти за икономическа активност и заетост, вкл. на икономически неактивни лица, младежи и групи в социална изолация, както и на тяхната квалификация и преквалификация;
- Поставяне на акцент върху подобряване на здравните услуги, образованието и водоснабдяването;
- Поставяне на акцент и върху проектите и инициативите в подкрепа на посочените приоритетни икономически области за интелигентна специализация;

- Във връзка с разработването на новия общински план на община Крушари за периода 2021-2027 – дефиниране на по-малко и по-конкретни специфични цели и мерки от стратегията на ОПР с оглед постигането на фокус в общинското развитие и концентрация на ресурсите; дефиниране на по-малко и по-релевантни индикатори за наблюдение с конкретен източник на информация и ясен начин на измерван/отчитане;
- Текущо отчитане на изпълняваните проекти от отделните дирекции и ресори на община Крушари по общ образец (по примера на Приложение 1. Списък с проектите в община крушари през 2019 г.). Включване на проекти на бизнеса в отчетите;
- Подготовка и обсъждане с ключови партньори на годишни планове за изпълнение на ОПР, които са практическа извадка от Програмата за реализация.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1. СПИСЪК С ПРОЕКТИТЕ В ОБЩИНА КРУШАРИ ПРЕЗ 2019 Г.

Изпълнен изцяло в рамките на 2019 г.

В процес на изпълнение през 2019 г.

Проект	Принос към Специфична цел и мярка	Бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране	Бенефициент / Партньор	Статус
ПРИОРИТЕТ 1: СЪЗДАВАНЕ НА МЕСТНИ ОБЩЕСТВА НА ЗНАНИЕТО					
„Изграждане на временно защитно покритие на крипти в Епископски базилики №3 и №4, находящи се в обект „Антична крепост „Залдапа“ в местността „Калето“, село Добрин, Община Крушари, Област Добрич, в поземлен имот №000046“	СпЦ 1, М2	83,00	Централен бюджет	Община Крушари/ Регионален исторически музей - Добрич	Завършен през 2019 г.
Консервация и реставрация на археологически обект „Антична крепост „Залдапа“, в местност „Калето“, Община Крушари, Област Добрич	СпЦ 1, М2	341,11	Централен бюджет	Община Крушари/ Регионален исторически музей - Добрич	В процес на оценка през 2019 г.
ПРИОРИТЕТ 2: НАСЪРЧАВАНЕ РАЗВИТИЕТО НА УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ, БАЗИРАН НА ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО					
Проект „Трансграничен съюз в сянката на историята“ за съоръжения за посетители на крепостта Залдапа и Суходолието	СпЦ 2, М1	357,07	Програма за трансгранично сътрудничество Interreg V-A Румъния-България“	Община Крушари/ Община Хършова	В процес на изпълнение през 2019 г.
ПРИОРИТЕТ 3: РАЗВИТИЕ НА ПОТЕНЦИАЛА НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА И АГРАРЕН БИЗНЕС					
Създаване и поддържане на стопанство в сектор животновъдство (сектор пчеларство) – посочени са средствата по проекта за 2019 г.	СпЦ 2, М1	24,45	ПРСР 2014-2020	Земеделски производител	В процес на изпълнение

Проект	Принос към Специфична цел и мярка	Бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране	Бенефициент / Партньор	Статус
					през 2019 г.
Развиване на пчелно стопанство в община Крушари – посочени са средствата по проекта за 2019 г.	СпЦ 2, М1	24,45	ПРСР 2014-2020	Земеделски производител	В процес на изпълнение през 2019 г.
Биологично отглеждане на трайни насаждения и създаване на нови – посочени са средствата по проекта за 2019 г.	СпЦ 2, М1	24,45	ПРСР 2014-2020	Земеделски производител	В процес на изпълнение през 2019 г.
ПРИОРИТЕТ 4: СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ И НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА (ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ)					
Регионални програми за заетост	-	32,96	Централен бюджет (Агенция по заетостта)	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2019 г.
Национална програма „Помощ за пенсиониране“	-	31,02	Централен бюджет (Агенция по заетостта)	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2019 г.
Проект "Ние също можем-2"	-	2,10	Централен бюджет (Агенция по заетостта)	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2019 г.
"Топъл обяд - община Крушари" – посочени са средствата по проекта за 2019 г.	СпЦ 3, М4	27,50	ОП "Храни" 2014-2020	Община Крушари	В процес на изпълнение и завършен през 2019 г.
Проект "Подкрепено детско развитие" за осигуряване на дейности, свързани с превенция на социалното изключване на деца до 7 години и техните родители – посочени са средствата по проекта за 2019 г.	СпЦ 3, М4	73,55	ОПРЧР 2014-2020	Община Крушари	В процес на изпълнение през 2019 г.

Проект	Принос към Специфична цел и мярка	Бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране	Бенефициент / Партньор	Статус
Провеждане на 23-ти Регионален фолклорен събор „ТЕКЕТО-2019“ и на „Празник на гърнетата – кулинарната академия на Добруджа“	СпЦ 3, М1	4,24	Общински бюджет	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2019 г.
Изграждане на пристройка към Детска градина за физкултурно-музикален салон в УПИ I, кв.39 по плана на с.Крушари, община Крушари	СпЦ 1, М2	102,00	Централен бюджет	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2019 г.
Проект „Активен живот за възрастните-приобщаване в действие“	СпЦ 3, М4	8,00	Централен бюджет	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2019 г.
ПРИОРИТЕТ 5: ПОДКРЕПА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ (СВЪРЗАНОСТ И ЗЕЛЕНА ИКОНОМИКА)					
„Рехабилитация на част от улица „Черно море“ и улица „Изгрев“ в с.Крушари, община Крушари, област Добрич“	СпЦ 1, М1	137,26	ПРСР 2014-2020 - МИГ Тервел-Крушари	Община Крушари	В процес на оценка през 2019 г.
Финансиране на футболни клубове Заря 2006 (Крушари) и Лозенец 2015 (Лозенец)	СпЦ 2, М6	27,70	Общински бюджет	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2019 г.
Рехабилитация/ реконструкция/ изграждане на улична мрежа, в т.ч. тротоари, в с. Загорци, с. Бистрец, с.Ефрейтор Бакалово, с.Полковник Дяково, с.Телериг, с.Абрит и с. Лозенец	СпЦ 1, М1	1205,00	Централен бюджет	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2019 г.
Реконструкция на пешеходна зона на с. Крушари - УПИ XVII, кв. 60, по плана на с. Крушари	СпЦ 2, М2	182,25	ПРСР 2014-2020 - МИГ Тервел-Крушари	Община Крушари	В процес на оценка през 2019 г.

Проект	Принос към Специфична цел и мярка	Бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране	Бенефициент / Партньор	Статус
„Закриване и рекултивация на съществуващо общинско депо за ТБО на територията на община Крушари“	СпЦ 3, М2	96,00	ПУДООС	Община Крушари	В процес на изпълнение през 2019 г.
ПРИОРИТЕТ 6: ПАРТНЬОРСТВО ЗА ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ					
Модернизация на техническото оборудване в администрацията и други Звена на общинска издръжка – закупуване на компютърни конфигурации, мултифункционални устройства	СпЦ 1, М1 СпЦ 1, М2	38,00	Общински бюджет	Община Крушари	Изпълнен изцяло в рамките на 2019 г.